

MANSARDA, del fr. *mansarde* id. □ 1.^a doc.: DO^{RT}.

Mansedar, V. mà

MANSEGA, val., 'mata d'aiguamoll semblant a certes espècies de jonc' d'origen incert, si bé sembla ser el mateix que el cast. dial. *masiega*, planta de riberes anàloga; hi ha semblança considerable amb els val. *masseta* o *almasset* 'espart bord', el qual prové de l'àr. *masād* 'espart', i és possible que el nom vagi passar d'un vegetal a l'altre, perquè són plantes semblants en certs aspectes, si bé tanmateix ben diverses; resta dubtós: perquè no hi ha prou indicis d'aquest trasllat, encara més que per la diferència de terminació. □ 1.ª 15 doc.: 1797, Cavanilles.

El qual el dóna com a planta ciperàcia de dues espècies, *schoenus mariscus* i *schoenus mucronatus*.¹ Sembla, doncs, que sigui cosa ben pròxima a la ciperàcia *scirpus holo-schoenus*, que el *DFA*. explica com l'es-²⁰ pècie de jonc (gr. *σχοῖνος*) de tiges cilíndriques, verdes, d'un metre d'altura ---. M. Thede dóna la *mansega* com a planta típica de l'Albufera (VKR vi, 217). Em parlaren molt de la *manséga* la gent de Sueca, recorrent les parts molles del Nord de llur terme, fins a l'Albufera pròpia, i anomenant-me els indrets coneguts per *manseguera*, on se'n fa; en particular *La Manseguerota*, nom propi d'una important «mata» o illeta emmatissada, dins el gran estany; mata aquàtica —²⁵ explicar— que, combinada amb el *borró*, usen per fer teulades de barraca; també els del Palmar (1962) em descriviren la *manséga* com una mata d'aiguamoll, de fulla estreta i tallant. L'informant, reflexiu patró d'un albuferenc de pesca i caça, m'explicava el nom «perquè sega la mà» (1962).

Cosa que semblaria ben raonable, si no ens en desenganyés ja la forma del mot en el cast. *masiega*. És cert que en el domini lingüístic veí hi ha també *mansiega* a Múrcia, que hi designa ni més ni menys aquesta planta: «esqueno marisco», i el collectiu *mansegar*⁴⁰ (tots dos GaSoriano, p. 142). Ara bé en les terres de llengua castellana això té una vasta extensió dialectal, però sense la *n*: andalús «*maciega* f. planta muy espesa de hoja larga, afilada y erecta: en las *maciegas* hay encerrados muchos conejos», AlcVenceslada; però també cap a l'altre cap d'Espanya, entre Salamanca i Àvila: «entre las peñas, en el río, se crían las *mesiegas* en Céspedes de Tormes, *masiegas* en el Puente del Congosto» (SzSevilla, *RFE* xv, 276): d'identitat més que més segura amb la *maciega* andalusa⁵⁰ puix que aquesta, segons Venceslada, «se cria a orilla de los ríos»; d'altra banda no fem gaire cas de la variant en *mes-*, perquè en un nom de tal cosa quasi era inevitable la contaminació de *miseses* 'plantes a punt de segar' (*MESSES*) i *mesequero* 'guarda de les collites'⁵⁵.

Per més que aquest nom de planta no pertanyi al castellà comú, la toponímia ens mostra la seva vasta difusió pel domini castellà d'Espanya, car segons Ma-⁶⁰doz hi ha dos *Masegosa*, a les prov. de Ciudad Real i

Cuenca, cinc *Masegoso* (Albacete, Terol, Cuenca, Guadajara i Sòria), *Masagoso* a Sevilla, dos *Masegar* (Albacete i Cuenca); alguns altres en la variant *mes-*: tres *Mesegar* o *Mesegal*, a Toledo, Àvila i Salamanca, i no n'hi manquen alguns amb la mateixa *-n-* que a València i a Múrcia: *Mensegar* a Cáceres i *Mancegar* a Lugo.

Com es veu els 3/4 de tot això es troben en el quadrant SE. del domini castellà i els altres en el Sud o bé prop de la serralada central, ço que ja lliga amb la situació del val. i murc. *mansega*. Però d'altra banda els principis de la geografia lingüística i l'amplitud respectiva de les àrees, donen peu a creure que la variant primitiva és la que no té *-n-*, i que aquesta consonant és un afegit per propagació de la nasalitat, a la manera de *mangrana*, *manzana*, *mancha*, *mansella* etc. Majorment quan veiem que el mot reapareix en el castellà d'Amèrica (*DACEsp.*), allà també sense *-n-*. Ben conegut, entre altres, a les províncies argentines, on el *Dicc.* de Argentinismos de Segovia (entre altres) dóna detalls de la *maciega*, i la veiem figurar allà en la poesia popular, com en el bon *Cancionero de Jujuy* per Carrizo (n.º 2431), que en el glossari l'explica com «hierba silvestre que sale en los sembrados, inútil y perjudicial». No sabem si podem fer gran cas d'aquesta *c*, puix que l'hem vista solament en indrets on hi ha «seseo» (Argentina, Andalusia, Galícia).

Ningú, que jo sàpiga, no ha fet recerques etimològiques sobre el mot. Però, a falta d'una pista més segura, no podem alucrar els ulls davant la considerable semblança material amb el nom d'una altra planta que també es troba en paratges aigualosos, i també s'aprofita com a material per revestir o bastir: la *+masseta* o *almasset* del Migjorn valencià: des de la qual tindriem una fiable pista etimològica. Enric Valor ens assenyala *+almasset* com a equivalent valencià de l'*espart bord* del *DFA*. (c. 1950), o sigui la gramínia «tipa tenacíssima», sens dubte a Castalla, car no és mot conegut generalment dels valencians: però és terme de l'extrem Sud, on jo ho he sentit en la variant *maséta*: «és menys fina que l'espart» em digueren al Campello, és el «mateix que l'albardí» a Guardamar (1963).

L'etimologia àrabica d'això és evident: *al-masād*. Mot de l'àrab de sempre i usual en el d'Espanya: el nostre *RMa.* el registra ben vocalitzat i justament amb el significat de *spartum* (p. 587), i de nou a la p. 186, on el tradueix amb el mot català, *espart*; si a l'Albufera usen la *mansega* per revestir les teulades de les barraques, l'*espart* s'empra per revestir o cobrir tantes coses. Altrament si el mot àrab ens consta en l'àrab de Val.-Mall., representat per *RMa.*, com a nom d'aquesta fibra, això no fou més que una de les seves aplicacions vegetals, car el verb *másada*, que pertany ja a la llengua corànica i clàssica, significa en general 'trenar una corda' (Belot; a l'Alcorà «to twist (a rope) strongly», Penrice, Dieterici), i ja hi ha *al-masād* a l'Alcorà aplicat a les fibres de la palmera fent llata («twisted fibres of the Palm-tree»). I l'altra font de l'àrab hispànic, el lusitànic glossari de Leyden (S. XI), ho aplica a d'altres plantes usades per bastir o cobrir: